

ПЛЯДЖУ серую за серы́й тэлевізійную «Біяграфію майі рэспублікі» і раптам думала: а што, калі в выбраў з кожнага фільма эпізоды, знятых на прайгру падзеяцься на на́зых Кастрычнікавых парадах і демонстраціях? Вібраць, і ў належным парадку, год за годам, зманіраваць. Якая цікавая стужка пра тое, як мы дуколі, багасцем, ператваралісі ў тое, што мы ёсьці ціпяр, магла бы атрымаваць!

Або сабраў разам, што зымалішь ў гэты ўперыяд на разнастайных выстаўках. Напомніць, што мы лічымі матчынамі паказаваць чим хваліліся сорам, сорак, троццаці гадоў назад, і што з гонарамі паказаем ціпнер — у Мінску, у Маскве, за рулям. І калі пойдуть твары іншаземцяў, уражаных у Лейпцигу ці Брюсселе сучаснай беларускай электронікай,

ПЕСНЯ АБ СЛАУНЫМ ПАХОДЗЕ

НА ТЕЛЕВІЗІЙНЫХ ЭКРАНАХ — НОВАЯ РАБОТА БЕЛАРУСКАГА ТЭЛЕБАЧАННЯ «БІЯГРАФІЯ МАЕЇ РЭСПУБЛІКІ»

Вірніца на момант у дваццаць восьмы ці дваццаць дзесятага год, калі мы дэмонстравалі на выстаўках прымасловых даследаваній плуг і калёсы...

Ці вось яшчэ — я было бы здорова падабраць у адну стужку кадры, на якіх мы бачым Aleся Рыгоравіча Чарвікова. Які можна мець патрабны і каштоўны кінадокументальны партрэт гэтага папулярнайшага ў сваі час дэяржавнага дзеяча маладой Савецкай Беларусі!..

Усе гэта прыходзіць у галаву, пачатара, пры праглядзе шматсерыйнай фільма, падыхаваць на ёй юбілей распублікі Беларускім тэлевізіям. А калі маўзэралі дакументальнага фільма сам пачынае падказваць тамы, калі ў ім выявіліца столькі патэнціяльных, магчымасцей для новых скожэтаў, хіба ўжо гэта не гаворыць пра яго багацце і амбітнасць?

Добрыя тыдні і месяцы выявіліца на падкадрах, на крупных саслоўях, што можна стаць хоць літарай, радком у будзімым дакументальным кінадокументам, карнатаўшай прагляд дзесятак, сонцём тымэтай стаўркі кінастудзікі і адбор сарод IX патрабных — вось што хочацца адзначыць на першую чаргу, гаворыць арабеск стваральніку шасісерыйнай «Біяграфіі майі рэспублікі». І тых, хто называны ў цілі, і дзесяткі тых, хто не называны.

Для мене асабістая і, мяркуючы па чутых водгуках, для певавакнай большасці гледачаў асаблюці незнаёмымі і тому наядычай цікавымі, ужо былі многія кадры першай серыі — «Пачатак шляху». Назаву хоць бы парад на Віцебску 7 лістапада 1918 года — дзеяла гэтаў жамчужыні, перафразіруючы Маякоўскую, не шкода перавесці тэксты той кіношнай руды:

АЛЕ САМИ па себе кадры — нават вельмі цікавыя, нават вельмі рэдкія — гэта яшчэ не фільм. «Гучыца» яны толькі тады, калі становіца з аўтамабілеменгага задумай сцэнарыста і рэжысёра ланцуга, калі нясуць ускладненую гэтаў задумай сцэнарыю.

Адразу агаворваюць — не ўсе шэсць серый «Біяграфіі...» атрымаліся рóбына па сile эмансіяльнага ўздзенняня, па бацьцініцай пазнавальнага матэрыялу. Прычына на гэту рóбына — гэта, што залежаў ад іх стваральнікаў, і ты, што не зусім залежаў. Натуральна, напрыклад, што задача, якая стала перад аўтарамі першых сэрый, была і складанейшая, і ў той час як лягчэйшай, чым задумай стваральнікаў апошніх, бліжайнай па часе дзеяння да нашых дзён сэрыі. Складанейшая — таму што патрабнага фільматаўнага, і фотацэнтага матэрыялу, захавалася з дзнейных гадоў куды менш, чым з апошніх. А лягчэйшай — таму што дэйшнія матэрыялы нават па амежаванай яго колькасці «асцяляе» мацин за пазнанні. Глядзішь, скажам, на дэмантстрацыйную ці парадную прападобнай, прыхараўшы, падсаджаваць, — патрабнікі, як правіла, без належнага, такту і густу — жыць, якое становілася аб'ектам здымкі.

Если на «Біяграфіі...» імёны, якія мы чаем з розных выпадкаў у розных сэрыях — імёны Аўропаскага, Каржа, Прытыцкага, Васіль Кіркі, называеца падышыніем гледачу ў трэцій сэрыі, потым у чацверты — як арганізатор аднаго з першых на Беларусі партызанскіх атрадаў, потым у пятай — як камуніст, што палічыў сваім авацікам застасцю з землякамі ў паслявічных гадах, памагчы ім пастаўіць на ногі родныя настасці.

Адзін з апошніх, асабістай пяты, перадападаваць сэрыі «За подзвігі», яна пашкодзіла манера тагачаснай кінадокументалістыкі прыпудрываць, прыхараўшы, падсаджаваць — пртым, як правіла, без належнага, такту і густу — жыць, якое становілася аб'ектам здымкі.

Пра пятым імёнем, якія мы чаем з апошніх, якія становілася аб'ектам здымкі.

Пра пятым імёнем, якія становілася аб'ектам здымк

Святкінік РУХ БЕЗ КІРУНКУ

Калі чытаеш вершы, сабра́й ў новай кнізе Р. Тармолы «Абнаўленне», міжволі звяртаеш увагу на рифмы. Ва ўмenni въшукваць слова для гучнай рифмы мы, пўнна, зноімей не шмат суперніку Р. Тармоле. Са-праўды, прыглагам рифмы з верша «Беларусь» якіх адкрывае зборнік: «выстростве — простага», «праянівгаеца — паяцівеца», «марыла — бе-латваря», «ранам — пратуберанам», «лашчылі — матчына». Неаднайно звяртаеш увагу не толькі на рифмуюку, але і на гукапіс, на неаканіна аса-ціўтнічных прыпадненіі і ін-шыя тэхнічныя знаходкі.

Аднак пакінем убаку на хві-ліну рифмы і ўгуроўлю тое, як гаворыць паэт. Паглядзім, што ён гаворыць. Чытаеш, напрыклад, верш «Бек двачцаты»:

Век двачцаты прикладае
новыя трасы
Па зямлі і на небе — да зорак
намыся.
І будзе наш век, што падае
гатага часу
Найкінчайшыя трасы
да сэрца людзік.

Так, «траса да сэрца» заўсё-ды была ціккая, гата даўно ві-дома. Ян мусіць, будзе ціккая і ў будучым. Дык што ж новага сказаў нам паэт, апрош гэтай бляспраснай і агульнай ісціні?

Не відно аслабіла замест і ў вершы «Дарога», які нагада-ем цікнам:

Дарога, расчнатая з парога,
Кіручна збухае на даликі.
Дык бы і не спішаліся тут
Наперадзе напройдзенага многа,
Наперадзе — зламля.

Малазімстыйні ўважаеца нам і цыкі верша «Беліч», які расказвае пра куторнічную ўра-жанін паста. Аўтар, відан, на-даўні адпачынае на поўдні, ли-наднікаю. Каўказскіх гор. Пра-гэта ён расказвае з экспкурсійна-турысцкай лёгкасцю, абліпра-хчыся на самыя зменшыя, павя-хойны ўражанні мора, дэльфи-ны, горы, куторнічны.

Праўда, паст, мусіць, і сам ад-чувай, што гэта для верша недастатково, і ўмкнусі нарада-ні. Імкнусі нарада-ні, які ад-прыклад, расказвае пра звы-чайнай памуза-куторнічку:

Тут не у словах...
Уразаеца ў іх, як нож:
Чалавек — неяўлічны парус,
Берагі пакідае ўсё ўсе.
(«Парус»).

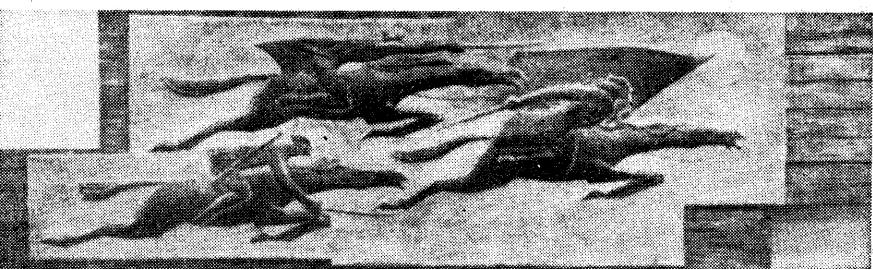
«Пафас — парус»... Хай да-руе нам паст, але і ў падганды-ласі думка пад гату рифму? Зрэшты, ўсё ў верши выгляды-ма падуманым і адвольным. Чаму «не ў словах — у хвялах пафас?» Хто ішо «уразаеца ў іх, як нож?» Ишо ўгуроўле-хатчык сказаў паэт з гэтым «не-яўлічыкі парус, берагі пакідае ўсё ўсе» — што малыя парусы не пакідаюць берагоў? Пра гэта можна толькі загадаваць. І яшчэ: наўгад пі варта сур'ёзна пада-ваць, будзеныя забуйкі плыўта-куторнічку як улас-блізкімі ўражанні чалавека.

На жаль, там, калі спра-бую гарварыць ужо сапраўды пра вельмі віжнай (напрыклад, у вершы «Голас братніх матлі», ён гуліле адчуванне значнасці прадмета гарворкі, уводзіць у ма-налог загінушыя герояў слоў-ную відчуласць):

Аднагодкі, браты нашы родныя,
Дамайструйце за нас
Параходыні...
Мы уарошы свае параходыні.
У аганак штодня параходыні.

Тэматычна абясці новай кнігі Р. Тармолы быццам даволі склад-най. Вер-
шы «Абнаўленне» Вер-
шы «Судавецтва «Беларусь».
Мінск, 1968.

3 ЮБІЛЕЙНАІ МАСТАЦКАІ

Б. ГЕРЛАВАН. ВІХУРЫ ГРАМАДЗЯНСКАІ. (Чакана).

бы, ды вучыўся, дык тады хоць грошы ба-шкавы трабы былі. А цяпер і ад грошай адмо-віўся. Крыва-де. За матку крыва-де. Ну і хай сабе! А вось паківе — тады і бацьку зразу-мее. Зразумее і прайдзе.

Некалі, які год нарада, калі яшчэ жыла з ім Яосія. Літвіновіч не адчуваў сібе такім адногонім, і хвяла зідавацца больш утуль-ней, на-чалавечы ціблай. І пра сына думала-ся лепш, пра аднагона сына, якога ён нахнў з Лісіс, першай жонкай. А пайшла Зосія і забраласі з сабой усю хатнюю цепельні і яшчэ штысі такое, што нельга выказаць, а толькі да болю ў сэрцы адчуваеца, што яго табе не хапае, і ты бегасі, задыхаешся і не знахо-дзіш, і сабе месца.

Пайшла Зосія, і застаеца Літвіновіч адзін. Адзін дома, адзін сядзе людзей. Відлік дружеў ён ні з кім не вадзіў. А таму сам ні да кога не хадзіў, і ніхто николі яго не на-ведаў.

Літвіновіч любіў працаўаць. І працаўаць. Нікак не адчуваў, не збажаў, што яму для побунага чалавечага шынца не хапала рады, блізкай, самай роднай — сям'і, дзядзі.

Зосія, яго другая жонка, — п'яна, усе ж ён ле любіў, — была жанчына памяркоўна, ла-годная, але, як жыць, недалёкая. Зрешты, такай быдлі, многа таго разуме, ад бабы трэ-бя! Абы не перашкадала. Літвіновіч любіў цішынію, і, калі садзіўся за працу, жонку вы-праўляў у кіно ці куды пагуляць.

Он і назамыкаўся! Пайшла ад яго Зосія. Раскошную вікназору, мужчынкі землі на-нікага слесарчуку, у якога ні кала, ні двара. Усё кінула-рнула і пайшла.

І сын таксама добрый. Не мог згаси-ти да бацьку, хоць нічора добра ведае, што

верш «Асенняя балада». Чы-
таем рады:

Я ашалеу, я голаў страшю.
Я падхапіўшы ѿч да дна:
Адношчык восені да машы.

Гаворка ідае пра машы, пра вя-
лікія цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Гаворка ідае пра машы, пра
лічныя цыкі вершаў («Бе-
ліч») пра мора і горы, касмічныя
матывы, інтэлігенты... Аднак на-
долькі ўсе гэта пераўзы.

Я Люблю іншы раз
Лайці ў музичную школу і праства пахадець
на калідорах. Заглянеш у
адзін клас: стаінь хлапчук са скрыпкай і паволь-
на-павольна. Грае гаму.
Раз, другі, трэці... І такаі
у яго на твары мука, быць-
кам прыкавалі яго да
смчыка. А гэты — стары-
ши і больш сур'ёны: усё-
такі Баха грае. Стой!
Памыліўся. Пачынае спа-
чатку... Зноў памыліўся.
А тут — «задумалі Грацы
квартэт і граюць. І на-
дэнна граюць.

Так за кожны
мі дэвятыма, у
жонкім класе.
Разумны і чу-
льны педагогі ўбо-
дзялі дзяцей у
свет Музыки,
прымушаюць іх
пальбіць яе, раз-
віваюць і щы-
флюць іх здолнасці. Яны пад-
водзяць іх адоранствам да наступ-
най рысы — па таленту, калі
хлапчуку ўжо гавароць не
«здолены», а таленіўшымі хлапец.
І зноў настайлава і карпатліва
работа. Работа над кожным жы-
стам, над кожным гукам. Рабо-
та штодненая, стамляючая, ін-
шы раз наступяк жаданням па-
бегчы на вуліцу пагуляць у
снекі і быў глядзеца «Мёрты-
ві». Гэта буды.

Но, а святы? Бываюць, вядо-
ма, і святы. Але таксама амаль
заўсёды звязаны з музыкай.
Дзеі выступаюць у кіназрэтах,
граюць для сваіх аднагодкаў.
выступаюць па ради і тэлеві-
чані, перад сваімі бацькамі, і
можна выступленне для іх —
святы.

Сёлета науচнцы музичных
школ атрымалі сваі «афіцы-
нае» святы. Яно так і называлася —
«Святы дзіцячай музыкі». Тры
дні на гэтых тадын з розных
сцен гучала музыка, напи-
саная для дзіцей.

— Гэта святы, — расказва-
адзін з яго ініцыятарам, заслу-
жаны дзеяч мастактвой БССР
Васіль Мікалайчук Варасткоў, —
праводзіца гарадскім упра-
лением культуры і гарадскім ме-
тадычным саветам. Прывесчана
яно 50-гадзінай падсуплікай і
Камуністычнай партыі Беларусі.
Мота яго — працаганды леп-
шых твораў дзіцячай педагогіч-
най музичнай літаратуры белару-
сікі кампазітараў і кампазіта-
раў іншых рэспублік. Вельмі
прымечаны, што ў святы прымакаю-
ць узел не толькі мінчане, але і
нашы госці: дацэнт Маскоўскай
кансерваторыі кампазітар Д. Благой, дацэнт Кіеўскай кан-
серваторыі кампазітар І. Берко-
віч, група выкладчыкаў і нау-
чаніц музичных школ Рыгі, Магілёва, Маладечна, Барыса-

ва. Што ўбачылі і началі ўзель-
нікі святы ў гэты дні? Начало-
ся святы сустрэчай з гасціні-
цамі і Кіеўскімі музичными
школамі. Для іх вучні музичных
школ Мінска дадалі кан-
церт, у якім прыняў удзел і
дэйкраны сімфонічны аркестр
БССР. У гэты дзень працугча-

Выступае ансамбль скрыпачоў мінскай музичнай школы № 2.

А МОЖА ГЭТА БУДУЧЫ РЫХТЭР?

СВЯТА ДЗІЦЯЧАЙ МУЗЫКІ У МІНСКУ

Фото: А. Сініцын

Лістапад 1963

бачыць свет і вы-
казваць убачанье
ў гуках. Нельга,
канечне, гавары-
ць, што юная кампазітары шу-
каюць свае но-
выя шляхі. Але
іншы раз з тако-
га ненасреднага

ўспрынінія

свету рагтам

з'яўляеца арыгінальны,

даволі «салідны»

музычны твор:

«Тройка» Наташа Пукач або

песа «Раніца» для ансамбля

скрыпачоў і арфы Лені Зубко.

Гэты канцерт быў перадаш-

нім кансіэрствам святы. А заключ-

ны быў, самы святоч-

ны. Кансіртная зала філармо-

най запонуць дзецім ўсіх

школьных узростаў. А на сіз-

— іх аднагоды: зводны ар-

кест народных інструментў,

квартэт «Вінігра»

музычнай школы № 2.

Дзіцячыя пісні, альбомы

і альбомы